

UNES 1300 PARAULES

A L'ENTORN DEL PROJECTE LINGÜÍSTIC DE CENTRE

Miquel Sbert i Garau

Quan, en una diplomàtica missiva, el bon amic Joan M Mas ens convidava a un seguit de col.laboradors de PISSARRA a contribuir amb unes ratlles a aquest número de la nostra revista, afegia un nota bene al.leccionador: "L'extensió de l'article, deia, no hauria d'excedir les 1300 paraules". El creure, diem en el bell català de Mallorca, és criança.

NINGÚ no dubta, a hores d'ara, que la problemàtica de l'elaboració i posterior execució del PROJECTE LINGÜÍSTIC DE CENTRE (PLC) és un dels temes més apassionants i més arriscats entre els que comprometen la vida dels nostres centres escolars. Entre nosaltres, la normativa sobre la qüestió, apareguda el mes d'agost de 1994 ha generat tot un seguit de reaccions apassionades, moltes d'elles més properes a la indignació que a l'entusiasme.

L'imperatiu legal convoca els centres a l'elaboració del propi PLC, "base per al tractament de les llengües als centres escolars i per a l'increment de la presència i l'ús de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com a llengua vehicular de l'ensenyament". Aquesta obligació, que comentarem només des del seu vessant normatiu i no des d'altres possibles—pedagògic, didàctic, normalitzador, de coherència, etc.—, suposa una **resituació**, si més no en una respectable quantitat de centres docents—públics i privats— de l'estatus de les llengües oficials de les Illes. No és possible, des de la vigència de l'ordre, mantenir inalterada una si-

tuació de menysteniment o d'absència de la llengua pròpia del territori en els àmbits formals del centre. La definició de l'opció **lingüística** del centre esdevé inevitable perquè no es pot eludir la presa de decisions quant a l'establiment d'unes regles de joc en els usos formals de les llengües oficials —"haurà de preveure la progressiva implantació de la llengua catalana en l'ensenyament i en els actes administratius, socials i culturals"—. Unes regles de joc que, tot i la no fixació de terminis normatius, vénen condicionades per la LLei de Normalització Lingüística (LNL) —recordem que l'ordre és la via de compliment de les disposicions de decret 74/1986 i aquest, per part seva, és la concreció de la LNL en el sistema educatiu.

Delimitar els camps, els usos lingüístics, optar per una o altra llengua com a vehicular de l'ensenyament, etc. etc. impliquen, incluíblement per part dels centres, la definició, en termes funcionals, de quina és la **primera llengua del centre**, quina la **segona** i quina la **tercera** —i d'altres possibles—. Els objectius a assolir, dins el marc ampli de la competència lingüística i de l'aculturació, seran diferents—complementaris en algun cas— i, conseqüentment, d'això se'n derivaran unes conseqüències organitzatives específiques.

Els centres, en formular la seva opció lingüística en el marc de la LNL, assumeixen un compromís que suposa per una part, modificacions actitudinals i conductuals i, per l'altra, l'adopció de mesures de planificació —disseny, optimització de recursos humans i materials, temporització, avaluació, mesures correctores, etc.—. L'organització del centre és afectada substancialment en incorporar a la seva essència l'opció lingüística —com ho és també, naturalment, quan assumeix altres principis educatius fonamentals que, juntament amb els lingüístics, configuren els trets d'identitat que el centre vol com a seus i malda per assolir—. Si no hi ha compromís i actuacions, la formulació de principis serà una estèril declaració d'intencions, sense cap més conseqüència que el man-

teniment de l'**statu quo** i els perills d'anorreament lingüístic i cultural que això comporta.

El compromís dels centres exigeix però, per raons de mínima coherència, una **qüestió prèvia**. Els centres docents són convocats —obligats— per l'Administració responsable a elaborar el seu particular PL. A definir-se lingüísticament parlant i a actuar en conseqüència. Ara bé, l'**autodefinició** exigida, ¿a quins principis programàtics respon? ¿Tenim perfilat, com a cos social, un **projecte lingüístic col·lectiu** on poder emmarcar els plantejaments individuals dels centres? ¿Té el sistema educatiu, com a conjunt, clarament establert quin ha de ser el seu propi projecte lingüístic? En el camp dels valors cívics, culturals, educatius, etc. la LOGSE podria ser un exemple vàlid de com existeix, ni que sigui sumari, un projecte educatiu, social i de sistema ¿Existeix, a nivell lingüístic, a les Illes un model correlatiu?

No som l'únic ni el primer —de fet, copii— a afirmar que l'ordenament jurídic —Constitució espanyola, Estatut de 1983, LNL de 1986—, tot i llurs mancances, possibiliten la formulació d'un projecte lingüístic de les Illes Balears —no de qualsevol projecte lingüístic—. En alguna ocasió ha estat formulat aquest projecte en termes semblants al següent: l'estructuració d'una comunitat de ciutadans que, amb independència de la seva llengua familiar, puguin viure en la llengua pròpia del territori —la LNL, recordem-ho un cop més, basa en el principi **territorialitat** l'oficialitat del català a casa nostra— i dominin la llengua oficial de tot l'Estat. I això amb el respecte més escrupolós dels drets lingüístics individuals de tots i cada un dels ciutadans.

Quant al projecte lingüístic del sistema educatiu, no pot entrar en contradicció amb l'anterior. N'hi ha prou de llegir el títol II de la LNL per tal de constatar que tal projecte ha de permetre l'assoliment de la màxima competència en ambdues llengües oficials i recorda que la base de l'oficialitat del català rau en el fet que és la llengua pròpia d'aquí. Altres normes generals fan que calgui considerar també la com-

petència adequada en alguna –o algunes– llengua estrangera.

La situació d'absoluta minorització de la llengua pròpia del territori fa molt difícil que els propòsits configurats en aquests projectes lingüístics puguin cobrar carta de naturalesa amb plantejaments ambigus o no intervencionistes en favor de la llengua situada en la posició més feble.

Davant una realitat semblant les preguntes –i/o les contradiccions– brollen a dojo: l'ordenament jurídic, les administracions, l'Administració, en definitiva, que obliga els centres a definir-se lingüísticament i a adoptar les mesures per portar a terme els propòsits normalitzadors, després del propi marc legal, ¿compta també amb la necessitat de definició lingüística del propi sistema i amb l'adopció de les mesures idònies per satisfer aquesta necessitat?

¿Quina és, realment, l'opció lingüística que el sistema educatiu fa seva? ¿Quina volen les administracions, l'Administració, que sigui, en

termes funcionals, la llengua primera del sistema educatiu? ¿Assumeixen la lletra de la LNL? ¿Amb quin esperit? ¿És coherent exigir a les parts, els centres, quelcom que el conjunt, el sistema, no explicita?

Sense una presa de postura clara –molts opinaran que n'és de clara la postura– és difícil de concebre l'arbitri de mesures tendents a la solució d'un problema –la normalització lingüística, en el nostre cas–. ¿És excessiu, ja sé que d'il·lusori n'és, demanar a les institucions responsables la mateixa coherència, una sistemàtica paral·lela a la que elles exigeixen?

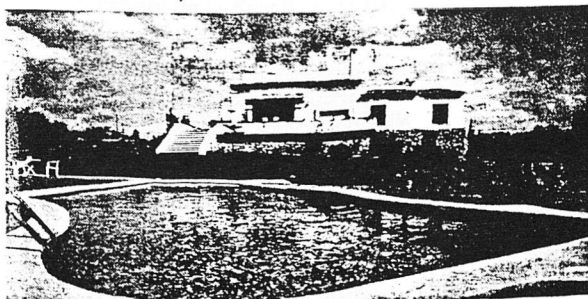
Sense una dinàmica institucional constatable es fa molt difícil de formular previsions optimistes, per molt que hom les desitgi. Només els interrogants, reiterativament, se'ns imposen: ¿La indefinició pot tenir com a conseqüència la clarificació? ¿És la incoherència la base idònia per a la coherència? ¿Com encaixa que la base implementi mesures quan la superestructura no ho fa? ¿Es pot planificar el

contingut quan el continent no planifica? ¿Quin resultat final podem obtenir amb la suma d'unes parts heterogènies i caòtiques?...

A lllindar (?) d'unes tan anunciades com poc tangibles transferències no ens caldria, no caldria que les institucions responsables de fer efectius els nostres drets ciutadans, mitjançant el ple desenvolupament de la legislació amb què, sobiranament, ens hem dotat, fossin conseqüents –amb tota la prudència, però sense tanta cautela– i investissin, seriosament, planificadament, l'elaboració del projecte lingüístic que, com a poble, ens hem atorgat? □

Sant Jordi, 30 de març de 1995

Confii la construcció de la seva piscina o pista de tennis a uns autèntics professionals

TECNOSPORT

C/ Gremi dels Boters, 19 - 07009 Palma
Telèfon: 43 02 00 Fax: 42 14 80

 SANICALOR
SALES DE BANY

SANITARIS, CALEFACCIÓ,
AIRE CONDICIONAT,
CERÀMICA, GRES,
ACCESSAORIS DE BANY

Exposició

Ausiàs March, 38
Tl. 29 12 64
Fax 29 12 65
07003 Palma de Mallorca

Exposició, oficines i
magatzem

Gremi dels Boters, 19
Tl. 43 02 00
Fax 43 14 80
07009 Palma de Mallorca